

Suunnitelma opiskelijoiden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tukemiseksi sekä koulukiusaamisen ehkäisemiseksi ammatillisen koulutuksen palvelualueella

Hyväksytty ammatillisen koulutuksen palvelualueen johtoryhmässä 7.4.2016.

Hyväksytty kasvatus- ja opetuslautakunnan suomenkielisessä lukio- ja ammattiopetusjaostossa 19.4.2016 § 38.

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Nykytilanteen kuvaus	2
3. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman laadinta	4
4. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus opetustoiminnassa	4
4.1 Opiskelijaksi ottaminen.....	6
4.2 Opetuksen järjestäminen.....	6
4.3 Arviointi.....	8
5. Koulukiusaamisen ehkäisy.....	9
6. Toimenpiteiden seuranta ja suunnitelman päivittäminen	11
Liite: Ohje seksuaalisen häirinnän, sukupuolen taikka sukupuolisen suuntautumisen perusteella tapahtuvat syrjinnän ja koulukiusaamisen ehkäisemiseksi	13
Liite: Toimintamalli kiusaamis/häirintätapausten selvittelyssä	14

1. Johdanto

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (1986/609) edellyttää koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten huolehtivan siitä, että naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehittymiseen ja että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tasa-arvon toteutumista. Oppilaitostasoinen suunnitelma pitää laatia yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa Suunnitelman tulee sisältää oppilaitoksen tasa-arvo-tilanteen ja siihen liittyvien ongelmien kartoitus sekä toteutettaviksi suunnitellut tarpeelliset toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi. Erityistä huomiota tulee kiinnittää tasa-arvon toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä ja opintosuorituksia arvioitaessa sekä toimenpiteisiin, joilla pyritään seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (1986/609 ja päivitys 2005/232).

Yhdenvertaisuuslaki (2014/1325), joka tuli voimaan 1.1.2015 kieltää kaikenlaisen henkilön ominaisuuksiin perustuvan syrjinnän. 8 §: Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistys toiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten muutosten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Syrjinnän kieltää myös Suomen perustuslaki 731/1999. Pitää kuitenkin muistaa, että positiivinen erityiskohtelu on sallittua: Sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää.

Kaikilla hakijoilla pitää olla on samanlaiset mahdollisuudet päästä opiskelemaan, jos he täyttävät opiskelijavalinnan kriteerit. Koulutuksen järjestäjän on tarvittaessa kohtuullisin toimin edistettävä mahdollisten opiskelusteiden poistamista. Erityistukea tarvitsevalle opiskelijalle laaditaan yleensä HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma), johon kirjataan hänen opiskelunsa tukemiseksi suunnitellut toimenpiteet.

Turun ammatti-instituutin edellinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuodelta 2011 koski sekä opiskelijoita, että henkilöstöä. Turun kaupunki on 2015 laatinut henkilöstön tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman, jota myös Turun ammatti-instituutissa on noudatetaan.

Tämä opiskelijoita koskeva suunnitelma tähtää Ammatillisen koulutuksen palvelualueen toiminnan kehittämiseen. Suunnitelman avulla pyritään edistämään nuorisoasteen opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisemään kiusaamista ja syrjintää. Erityistä huomiota kiinnitetään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä ja opintosuorituksia arvioitaessa. Lisäksi linjataan toimenpiteitä, joilla pyritään seksuaalisen häirinnän ja erilaisten yksilöllisten ominaisuuksien perusteella tapahtuvan syrjinnän sekä kaikenlaisen eri syistä johtuvan koulukiusaamisen ehkäisemiseen ja poistamiseen.

2. Nykytilanteen kuvaus

Turun ammatti-instituutti kuuluu osana Turun kaupungin sivistystoimialaan ja oppilaitoksen toimintaa ohjaa luottamushenkilöistä koostuva koulutuslautakunta, sen lukio- ja ammat- tiopetusjaosto sekä ruotsinkielinen jaosto. Näiden kokoonpanon päättää kaupunginvaltuusto. TAI:ssa noudatetaan sivistystoimialan yhteisiä visiota, toiminta-ajatusta ja arvoja.

Turun ammatti-instituutin ammatillisen koulutuksen palvelualueella (=nuorisoaste) on vajaa 4000 opiskelijaa. Ylin vastuu toiminnasta on palvelualuejohtajalla ja yleishallinnossa on lisäksi kaksi rehtoria. Opetustoiminta on jaettu kahdeksaan koulutusyksikköön, jota johtaa koulutuspäällikkö. Opiskeluhuollon tukitiimiin kuuluu opiskelijatoiminnan koordinaattori,

kolme kuraattoria (joiden työpanoksesta 1/3 on suunnattu muille oppilaitoksille) ja kolme psykologia. Hallinnollisesti kuraattorit kuuluvat sivistystoimialan keskitettyyn kuraattoriyksiköön ja psykologit hyvinvointitoimialalle, joka järjestää myös koulutalojen opiskeluterveydenhuollon palvelut. Joka koulutalolla on terveydenhoitaja, jolla on vastaanotto päivittäin ja opiskeluterveydenhuollon lääkärille on mahdollista varata aika terveydenhoitajan kautta.

Sivistystoimialan visio 2020

Turussa kasvatus- ja opetuspalvelut mahdollistavat kaiken ikäisille oppijoille edellytykset kehittyä yksilöinä omien vahvuuksiensa ja tavoitteidensa pohjalta. Kasvatus- ja opetustoimi on haluttu työpaikka, jossa työskentelee innostunutta, arvostettua ja osaavaa henkilökuntaa. Turun kasvatus- ja opetuspalvelut ovat maan parhaimmistoa ja toimivat esimerkkinä muille.

Toiminta-ajatus

Sivistystoimialan henkilöstö järjestää laadukkaita ja monipuolisia kasvatus- ja opetuspalveluita yhteiskuntavastuullisesti asiakkaan tarpeista lähtien. Kasvatus- ja opetustoimi edistää Turun seudun vetovoimaisuutta sekä asukkaiden hyvinvointia, elämänhallintaa ja aktiivisuutta.

Sivistystoimialan arvot

Sivistystoimialan arvot noudattavat kaupungin yhteisiä arvoja. Näiden arvojen pohjalta on luotu kasvatus- ja opetustoimeen ohjaavat periaatteet, jotka ovat:

Asiakaslähtöisyys

- palvelutarpeiden ennakointi ja joustava reagointi muuttuviin tarpeisiin
- palvelut ovat monipuolisia, sisältävät riittävästi valinnan mahdollisuuksia ja ovat joustavasti ja tasa-arvoisesti asiakkaiden käytettävissä asiakkaiden osallisuuden vahvistaminen

Osaaminen ja luovuus

- monialaisen henkilöstön osaamispääomasta huolehtiminen
- muiden osaamisen arvostaminen
- ennakkoluuloton uusien keinojen ja menetelmien käyttäminen toiminnassa
- rohkea vaihtoehtojen etsintä käytäntöjen toimivuuden lisäämiseksi sekä lähietä verkko- ja etäpalveluiden avulla

Vastuullisuus

- sosiaalinen kestävyys (terveet elämäntavat, oikeudenmukaisuus, hyvät ihmissuhteet)
- kulttuurinen kestävyys (suomalaisen ja turkulaisen kulttuurin ja perinteen välittäminen ja arvostaminen sekä monikulttuurinen oppimisympäristö)
- ekologinen kestävyys (luonnon monimuotoisuuden ja puhtaan luonnon säilyttäminen tuleville sukupolville, säästeliäs raaka-aineiden ja energian käyttö)
- taloudellinen kestävyys (kokonaisvaltainen taloudellisuus, jossa huomioidaan päätöksen vaikutukset tulevaisuudessa myös suhteessa muihin toimijoihin)

Tasa-arvoisuus ja oikeudenmukaisuus

- tasapuolisesti ja oikein kohdennettu tuki kasville ja kehittymiselle
- tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen toisten ihmisten huomioonottaminen
- yhteistoiminta sidosryhmien kanssa (koti, muut hallintokunnat, luottamusmiehet, muut oppilaitokset, työelämä) paikallisesti, alueellisesti ja kansainvälisesti
- toimivat työyhteisötaidot
- hyvä johtaminen

Kansainvälisyys

- valmius toimia kulttuurikontekstista riippumatta eri tilanteissa, eri kulttuurien ymmärtäminen, omien arvojen ja kulttuuripohjan tiedostaminen
- kansainväliseen opiskeluun ja työelämään valmentaminen

- liikkuvuuden lisääminen

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulma on osa oppilaitoksen joka-päiväistä toimintaa.

3. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman laadinta

Tämä Turun ammatti-instituutin opiskelijoiden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen ja kiusaamisen ehkäisemissuunnitelman laadinnassa on hyödynnetty opiskelijoille marras-joulukuussa 2015 tehdyn sähköisen Webropol-kyselyn tuloksia. Taustatietoja suunnitelman laatimiseen on saatu myös opiskelijoiden haastatteluista ja palautetilaisuuksista. Suunnitelmaan haluttiin yhdistää koulukiusaamisen ehkäiseminen, koska ongelmatilanteet tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden toteutumisessa helposti johtavat kiusaamiseen.

Kyselyyn vastasi yhteensä 1635 opiskelijaa, joten vastausprosentiksi saatiin 44 %. Kyselyssä yhdistettiin vuosittain tehtävän kiusaamiskyselyn ja 2011 toteutetun tasa-arvo kyselyn kysymyksiä, koska opiskelijat ovat antaneet palautetta etteivät samana vuonna ei haluta vastata moneen samantapaiseen kyselyyn. Kyselyn teknisessä toteutuksessa auttoi sivistystoimialan suunnittelu-, laatu- ja kehittämissiipi.

Kuraattori ja pedagoginen rehtori käsitelivät kyselyn tuloksia ensin opiskelijayhdistys Taika Ry:n hallituksen edustajien kanssa ja keskustelivat opiskelijoiden hyvinvointia tukevan suunnitelman laadinnasta. Tapaamisessa päätettiin:

- kyselyn talokohtaiset tulokset välitetään koulutalon opiskeluhyvinvointiryhmälle
- opiskeluhyvinvointiryhmä käsittelee tulokset ja tekee niistä yhteenvedon ja ehdotuksen kehittämistoimenpiteistä
- koulutuspäällikkö päättää missä tilaisuudessa yhteenvedo esitetään opettajakunnalle
- talo/koulutusyksikkökohtaiset tulokset esitetään ryhmien edustajille opiskelijoiden palautetilaisuudessa (=kuulemistilaisuudessa). Kirjataan opiskelijoiden toimenpide-ehdotukset palautetilaisuuden muistioon
- ryhmänohjaajat käyvät tuloksia läpi omissa ryhmissään
- rehtori kirjoittaa pohjan suunnitelmaan opiskelijoiden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tukemiseksi ja koulukiusaamisen ehkäisemiseksi
- kuraattori, muut tukitiimiläiset ja TAIKA ry:n hallituksen edustajat kommentoivat ja täydentävät pohjatekstiä
- Turun ammatti-instituutin kaikkia koulutusyksiköjä koskeva suunnitelma hyväksytään TAI:n johtoryhmässä

4. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus opetustoiminnassa

Tasa-arvolain 5 §:n mukaan oppilaitosten ja muiden opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet niin koulutukseen kuin ammatilliseen kehitykseenkin ja että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tasa-arvon toteutumista.

Lisäksi on edistettävä toimenpiteitä, joilla pyritään seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan syrjinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan tasa-arvolain mukaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri

Turun ammatti-instituutissa on laadittu ohje ”Seksuaalista häirintää ja sukupuolen taikka sukupuolisen suuntautumisen perusteella tapahtuvat syrjinnän ehkäisemisen ohjeistus”, joka on liitteenä.

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014, 8§) velvoittaa, että ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammat-
tiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suun-
tautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletuk-
seen.

Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. (Yhdenvertaisuuslaki 6§)

Tällä suunnitelmalla pyritään Turun ammatti-instituutissa opiskelijoiden tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen kohteluun ja eri syistä johtuvan koulukiusaamisen minimoimiseen. Tavoitteena on taata kaikille häiriötön työskentely- ja opiskeluympäristö.. Erityistä huomiota kiinnitetään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä ja opintosuorituksia arvioitaessa.

Sukupuolten välinen tasa-arvo opiskelijavalinnoissa, opetuksessa ja arvioinnissa toteutuu Turun ammatti-instituutissa kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden mukaan melko hyvin. Noin 7 % vastaajista koki, että sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumisessa on opetuksen, työssäoppimisen tai arvioinnin kohdalla korjattavaa. Opiskelijakuntien hallitusten edustajia ja laatujärjestelmän mukaisiin palautetilaisuuksiin osallistuvia ryhmien edustajia haastatteleamalla pyritään selvittämään tarkemmin opiskelijoiden käsityksiä asiasta.

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi tai ruotsi on sukupuolesta riippumatta ikätovereitaan enemmän haasteita opiskelupaikan saamisessa ja opiskelusta selviämisessä.

Poimintoja opiskelijoiden ajatuksista miten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista voisi parantaa:

- Jokainen opettaja puhuisi asiasta tosissaan ja sanoisi oppilaille, että syrjiminen ja vastoin tasa-arvoa toimiminen on väärin. Lopetettaisiin haukkumasanat kuten "homo" jne. Tällainen käytös ei ole hyväksyttävää. Opettajien sekä koulun muun henkilökunnan täytyy ymmärtää tasa-arvon noudattamisen tärkeys. Kertaus on opintojen äiti, joten oppilaillekin pitäisi kertoa usein tasa-arvon tärkeydestä. Se, että opettajat eivät puhu tasa-arvosta ja ns. naurahtelevat kun on esimerkiksi homoseksuaaleistapuhe aivan missä yhteydessä vain, ei auta asiaa. Opettajien täytyy itsekkin olla suvaitsevaisempia ja ymmärtää, että oppilaat oikeasti ottavat mallia opettajistaan. Tasa-arvo on tärkeää!!
- No siis yleisestikin koulussa voitaisiin opettaa että kaikki seksuaaliset suuntautumiset on jees ja sukupuolen moninaisuudesta t. trans opiskelija
- opettajat voisivat huomioida kaikkia oppilaita samalla tavalla, eikä väheksyä erilaisuutta
- Ulkomaalaistaustaisille voisi selittää asiat hiukan hitaammin.
- Kohtelemalla naisia yhtä hyvin ja tasa-arvoisesti kuin miehiä.
- Miehiä ei suosittaisi enempää kuin naisia sosiaali- ja terveysalalla

4.1 Opiskelijaksi ottaminen

Hakijat otetaan opiskelijoiksi opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa määräämällä tavalla. Opiskelijaksi ottamisessa yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuvat siten, että opiskelijat valitaan yhteishaussa valtakunnallisen Opintopolku-järjestelmän kautta. Opiskelijat, joilla ei ole suomalaisen perusopetuksen päättötodistusta voivat hakea harkinnanvaraisessa haussa suoraan oppilaitokseen.

Hakijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi ja jotka eivät täytä Opetushallituksen ohjeita kriteerejä kielitaidon riittävydestä, järjestetään kielikoe. Kielikoe on valtakunnallinen ja kielitaidon osaamisella halutaan varmistaa opiskelijan edellytykset selviytyä opinnoista. Kieliko-
keella halutaan mitata kielitaitoa, joka vastaa tasoa B1 Opetushallituksen suosituksen mukaisesti.

Auto- ja logistiikka-aloille on pääsykoe, jossa painottuvat sellaiset tekniset taidot, joita tul-
laan tarvitsemaan perustutkintojen opinnoissa. Tehtävät on pyritty laatimaan niin, että niiden ratkaisemisessa ei vaikuta sukupuoli tai kielitaito.

Sosiaali- ja terveysalan hakijoille on psykologitiimin pitämä soveltuvuuskoe. Soveltuvuusko-
keet järjestävän psykologiyrityksen kanssa on neuvoteltu siitä, että tehtävien ja haastattelu-
jen arviointikriteereissä sukupuolen, kulttuuritaustan tai kielitaidon merkitys ei korostu.

Pääsy- ja soveltuvuuskokeet eivät ole hylkääviä. Niistä hakija voi saada 0-10 lisäpistettä me-
nestymisensä mukaan. Hyvällä todistuksella opiskelijaksi voi päästä, vaikka ei kokeeseen
osallistuisikaan.

Tietyt alat ovat poika- ja toiset tyttövoittoisia. Sukupuolen tasaisempaan jakautumiseen voi-
daan vaikuttaa ammatinvalinnan ohjauksella peruskouluissa.

Tuloksia kyselystä:

Vastaajista 92,75 % oli sitä mieltä, että sukupuolten välinen tasa-arvo opiskelijavalinnoissa
ja pääsykoehaastatteluissa toteutuu melko tai erittäin hyvin. Jonkinasteista valintoihin liitty-
vää epätasa-arvoa koki 7,25 % vastaajista. Tarkempaa tietoa siitä, miksi tasa-arvo opiskeli-
javalinnoissa ei kaikkien mielestä toteudu ei kyselystä saa.

Suunnitelma ja toimenpiteet:

- Lisätään uusien opiskelijoiden palautetilaisuuteen kysymys tasa-arvon toteutumi-
sesta valintatilanteissa, jotta saadaan tarkempaa tietoa kehitettävistä asioista
- Tehdään tiivistä yhteistyötä peruskoulujen opinto-ohjaajien kanssa ja perehdytetään
heitä TAI:n eri alojen opintoihin
- Esitellään nuorille ja heidän huoltajilleen eri aloja Avoimien ovien, TAI-stepin, tai-
taja9 -kilpailujen jne. avulla
- Ohjataan hakijat, joilta puuttuu suomalaisen peruskoulun päättötodistus, hakemaan
harkinnanvaraisella haulla suoraan oppilaitokseen. Koulutuspäällikkö päättää
opinto-ohjaajan suosituksesta harkinnanvaraisten hakijoiden valinnasta.
- Ohjataan valmentavaan koulutukseen hakija, joka ei läpäise kielikoetta.
- Tarkastellaan pääsy- ja soveltuvuuskokeiden merkitystä. Koulutusyksiköistä, joissa
ne ovat käytössä pyydetään seurantatietoa, joka käsitellään toiminnanohjausryh-
mässä
- Pyritään edistämään oppimisympäristöjen esteettömyyttä ja perehdytään tarkemmin
oppaaseen Esteettömästi toisen asteen opintoihin- opas esteettömään opiskelijava-
lintaan ja opintoihin. (Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2014:10)

4.2 Opetuksen järjestäminen

Tasa-arvolaki edellyttää, että naisilla ja miehillä, tytöillä ja pojilla on samat mahdollisuudet
koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen. Vastaavasti on noudatettava yhdenvertaisuus-
lain säännöksiä. Käytettävän oppimateriaalin, tilojen, laitteiden ja aikataulujen tulee tukea
kaikkien mahdollisuutta oppia.

Turun ammatti-instituutin tutkintoon johtava koulutus perustuu Opetushallituksen vahvista-
miin tutkinnon perusteisiin. Tutkinnon perusteissa mainitaan tavoitteena ammattiosaamisen
lisäksi elinikäisen oppimisen avaintaidot. Näiden yhteydessä todetaan, että tutkinnon suo-
rittanut noudattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja. Hän toimii asiallisesti ja työelämän
vaatimusten mukaisesti eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kan-
sainvälisissä toiminnoissa.

Tuloksia kyselystä:

- sukupuolten välinen tasa-arvo opetuksessa ja ohjauksessa toteutuu yli 92 %:n mie-
lestä melko tai erittäin hyvin
- 15 % vastaajista kuitenkin koki, että opettajien tytöille ja pojille asetettamat vaati-
mukset joiltain osin eroavat toisistaan
- yli 90 % vastaajista oli sitä mieltä, että kulttuuritausta ei vaikutta tuen laatuun tai
määrään ja samojen sääntöjen koettiin koskettavan kaikkia kulttuuritaustasta riippu-
matta

Esimerkkejä opiskelijoiden kokemuksista:

- Autopuolella tytöt jätetään ulkopuolelle eikä tyttöjä pidetä yhtä hyvinä kuin poikia ja
pojat yrittävät savustaa kaikki tytöt pois
- maahanmuuttajien syrjintää oppilaiden toimesta
- Miehiä ei suosittaisi enempää kuin naisia sosiaali- ja terveysalalla
- Miesspainotteisilla aloilla opettajat olettavat myös tyttöjen tietävän asioita jotka ovat
jätkeille selviä esim. mopon korjaus.
- Luokkatiloissa ei ole tarpeeksi tilaa esim. pyörätuolilla liikkuvalla, ainakaan kaikissa
luokissa.
- opettajalla on muutama suosikki ja joku on aina syntipukki
- hakiessaan työssäoppimispaikkoja, maahanmuuttajataustaisilla opiskelijoilla on ollut
vaikeuksia
- Nopeasti etenevät joutuvat odottamaan muita tekemättä mitään kun voisivat yhtä
hyvin saada tunnit vapaaksi.

Opiskeluympäristö, luokka- ja sosiaalityö vastaa 91 %:n mielestä tasa-arvoisesti kaik-
kien opiskelijoiden tarpeita.

Opiskelijoiden ehdotuksia, miten opiskeluympäristöä voisi parantaa:

- sukupuolineutraaleja vessoja enemmän ja pukukopit, ei sukupuolista erottelua.
- Taukutilojen lisäämistä
- nyrkkeilysäkki
- Paremmat luokkahuoneet uusilla kalusteilla
- Parempi ilmanvaihto ja lämmitys
- Niin järkyttävällä asialla kuin istumajärjestyksellä
- Naisten pukuhuoneet TODELLA ahtaat. Miehillä tilaa riittää.
- Ergonomian huomioiminen, työpöydät ja tuolit uusiksi. Melutason laskeminen.
- Esimerkiksi pyörätuolia käyttäviä ei ole huomioitu lainkaan luokkatiloissa, ruoka-
lassa yms.

Suunnitelma ja toimenpiteet:

- Ryhmänohjaajien koulutustilaisuuksissa puhutaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuspe-
riaatteen huomioimisesta opetuksessa
- Opettajat ja työelämävalmentaja avustavat tarvittaessa työssäoppimispaikan saan-
nissa
- Työelämävalmentaja on käytettävissä, jos opiskelija tarvitsee työssäoppimisjakson
aikana tehostettua tukea
- Opetusta kehitetään lisäämällä mahdollisuuksia opiskelijan henkilökohtaiseen ete-
nemisnopeuteen (verkko-opetus, opetuksen modulointi, valinnaiset opinnot)
- Koulutalojen esteettömyyttä, viihtyisyyttä ja työtilojen ergonomiaan parannetaan
mahdollisuuksien mukaan. Koulutuspäällikkö konsultoi asiassa opiskelijakunnan
edustajia.

4.3 Arviointi

Arvioinnin tehtävä on ohjata, motivoida ja kannustaa opiskelijan tavoitteiden saavuttamista, ammatillista kasvua ja myönteisen minäkuvan kehittymistä. Tutkinnon osaa tai sitä pienempää opintoa opiskeltaessa annettavaa palautetta kutsutaan oppimisen arvioinniksi, eikä sitä arvioida numeerisesti. Numeerinen arviointi perustuu opetuksen jälkeen tapahtuvaan osaamisen arviointiin, joka tapahtuu pääasiassa ammattiosaamisen näytöillä ja jota tarvittaessa täydennetään muulla arvioinnilla. Opetushallitus on valtakunnallisissa tutkinnon perusteissa määrittänyt kriteerit ja alakohtaiset ammattitaitovaatimukset, joihin ammatillisten tutkinnon osien arviointi perustuu. Ammattiosaamisen näyttö annetaan ensisijaisesti työpaikalla ja näytön vastaanottajana toimii työpaikkaohjaaja. Arviointikeskusteluun osallistuu työpaikkaohjaaja, opettaja ja opiskelija. Opiskelija tekee itsearviointin, joka kuullaan aluksi. Työpaikkaohjaajan palautteen jälkeen arvioarvosanasta päättävät työpaikkaohjaaja ja opettaja yhdessä

Yhteisten tutkinnon osien, viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattisluonnontieteellinen osaaminen, yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen arviointi perustuu Opetushallituksen määrittämiin valtakunnallisiin osaamistavoitteisiin. Yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteiden saavuttamista voidaan soveltuvin osin arvioida ammattiosaamisen näyttöjen yhteydessä, mutta usein arviointi tapahtuu osaamista mittavilla kokeilla tai muulla menetelmällä koulussa.

TAI:n opetussuunnitelman yhteisen osan liitteenä on opiskelija-arvioinnin toteuttamissuunnitelma, jossa kerrotaan arvioinnin yleiset periaatteet ja arvosanan korottamiseen ja arvionnin uusimiseen liittyvät menettelytavat.

Tuloksia kyselystä ja opiskelijoiden kokemuksista:

Webropol-kyselyn tulosten pohjalta eri sukupuolta edustavien eri kulttuuritaustasta tulevien opiskelijoiden arviointi vaikuttaa melko tasa-arvoiselta ja oikeudenmukaiselta.

Opiskelijoiden kuulemistilaisuuksissa esille on tullut seuraavaa:

- Kaikki opettajat eivät noudata arvioinnissa samoja kriteereitä ja opiskelijat ovat eriarvoisessa asemassa sen perusteella, kuka heitä opettaa
- arvioinnin perusteita ei ole kaikille opiskelijoille avattu ymmärrettävästi
- opiskelijat kaipaavat oppimisen aikana enemmän sekä suullista että kirjallista palautetta, jotta tietävät miten oma oppiminen suhteessa tutkinnon osa vaatimukseen etenee

Suunnitelma ja toimenpiteet:

- koulutuspäälliköt varmistaa, että tutkinnonosakohtaiset arviointikriteerit on Wilmassa
- ryhmäohjaajien koulutuksessa korostetaan opettajan vastuuta kertoa opiskelijoille arvioinnin toteuttamisesta käytännöistä. Avattava TAI:n opetussuunnitelman yhteisen osan liitteenä oleva yleinen arviointisuunnitelma ja Wilmasta tutkintokohtaiset arviointikriteerit
- opettajien lukuvuoden aloitus- ja koulutuspäivissä käydään läpi arviointiin liittyviä asioita
- opiskelijoille tiedotetaan mm. opiskelijan oppaassa mahdollisuudesta hakea arviointiin oikaisua, jos kokee perustellusti tulleen arvioiduksi väärin
- koulutuspäällikkö ja opinto-ohjaajat kertovat omissa infotilaisuuksissaan arvoinnista opiskelijoille ja huoltajille
- opettajien ja työpaikkaohjaajien koulutuspäivissä käydään läpi oikeudenmukaiseen arviointiin liittyviä asioita

5. Koulukiusaamisen ehkäisy

Koulukiusaamisella Turun ammatti-instituutissa tarkoitetaan opiskeluun liittyvissä tilanteissa itseään suhteellisen heikosti puolustamaan kykenevään opiskelijaan kohdistuvaa tahallista ja toistuvaa toimintaa, joka aiheuttaa kiusatulle pahaa mieltä ja mahdollisesti vakavampia pitkäaikaisia itsetunto- ja muita ongelmia.

Koulukiusaamista on Turun ammatti-instituutissa pyritty ehkäisemään monin eri tavoin ja tilannetta on seurattu vuosittain, mutta vielä riittää työtä. Uuden opiskeluhoitolain mukaisesti myös TAI:ssa panostetaan aikaisempaa enemmän yhteisölliseen ja osallistavaan toimintaan opiskeluympäristön ja –ilmapiirin parantamiseksi. Uusien ryhmien ryhmäytämiseen, opiskelijakuntien ja tutor-opiskelija toimintaan panostetaan joka koulutalossa. Opiskeluhoitolossa käytetään vertaisryhmätukea ja ilmapiiritunteja kouluviihtyvyyden parantamiseksi. Opiskelijoita kuunnellaan jo opiskeluhoitosuunnitelmien laadintavaiheessa ja muissa opiskelijoihin liittyvissä asioissa. Oppilaitoksen laatukäsikirjasta löytyy myös opettajille toimintamalli kiusaamistilanteiden selvittämiseen. Turun ammatti-instituutilla on nollatoleranssi kiusaamisen suhteen!

Tuloksia kyselystä:

Useimmiten kiusaaja on opiskelutoveri, mutta myös muutama opettajaa koskeva maininta tuli esiin.

Opiskelijoiden kyselyssä antamista vastauksista ilmenee, että kiusaamista, vähättelyä ja nimittelyä esiintyy jonkun verran ja vuosi sitten tehtyyn kiusaamiskyselyyn verrattuna tilanne on vähän heikentynyt:

- peruskoulun aikana kiusaamista ilmoitti kokeneensa 42 %, viime vuonna 30 %
- kiusattu jossain vaiheessa TAI:ssa 6,6 %, viime vuonna 5,5 %
- kiusataan nyt 2,6 %, viime vuonna 1,7 %

Jonkin asteista koulukiusaamista kyselyn ajankohtana koki 41 opiskelijaa ja kiusaamista ilmoitti havainneensa 248 vastaajaa.

Kiusaaminen kohdistuu usein:

- ulkonäköön (paino, pituus, ihonväri)
- pukeutumiseen,
- puhetyyliin tai johonkin persoonalliseen ominaisuuteen.

Kiusaamisen luonnetta selvitettiin avoimella kysymyksellä: Jos sinua kiusataan tai syrjitään, kerro omin sanoin miten?

- Jätetään porukan ulkopuolelle. Puhutaan pahaa selän takana.
- hihitely, ja naureskeltu tunnilla kun vastaa johonkin kysymykseen.
- ei oteta mukaan juttuihin, pari ja ryhmätehtävissä kukaan ei valitse minua mukaan
- on kiusattu henkisesti, huutelemalla ilkeyksiä ja aiheutettu mielipahaa haukkumalla yms.
- Tavaroiden viemistä, syrjimistä ja tönimistä
- Jätetään ulkopuolelle ja puhutaan pahaa perheestäni ja sanotaan ulkonäöstäni

Uutena kysyttiin erikseen **Sukupuolista häirintää tai syrjintää**, jota ilmoitti kokeneensa 54 vastaajaa ja 101 ilmoitti nähneensä sitä. Poimintoja vastauksista avoimeen kysymykseen:

Kerro minkälaista sukupuolista häirintää tai ahdistelua olet nähnyt tai kokenut?

- Esim. koskettelua toisen sitä tahtomatta.
- Huutelua, inhottavia katseita
- Eräät opettajat kertovat välillä hyvin sekstistisiä kommentteja ja jos heille sanoo siitä niin he sanovat että vitsihän se vain oli eikä kaikkea tarvitse ottaa tosissaan. Ketään ei myöskään ikinä ota huomioon sitä että eräät oppilaat ovat sukupuolineutraaleita tai transsukupuolisia ja heillä voi olla esim. vaikeuksia osallistua liikuntaan
- viheltelyä tyttöjen perään

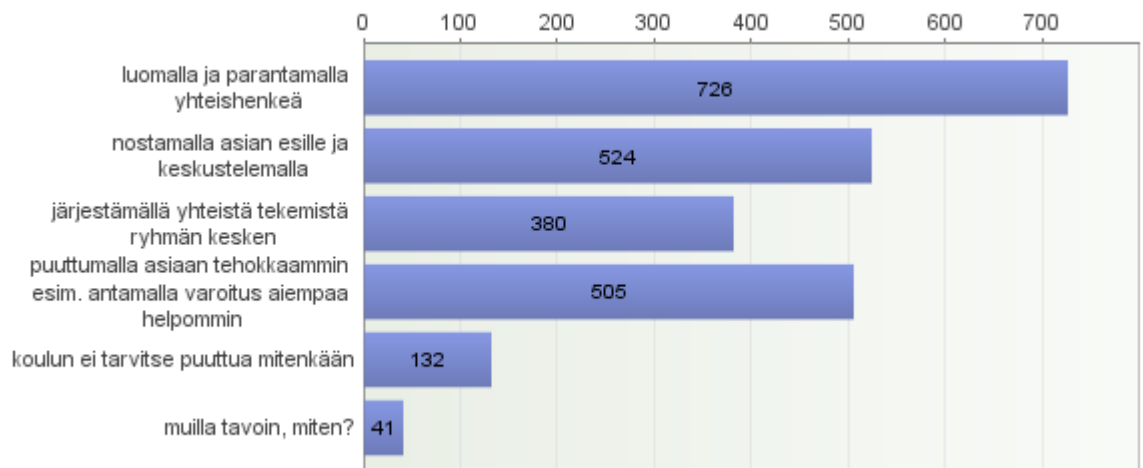
- Pojat huutelevat tytöille, jotkut ovat seuranneet vessaan jne

Kiusaamiseen ja syrjintään on koulussa puututtu vastaajista suurimman osan mielestä hyvin. Kuitenkin 209 vastaajaa on sitä mieltä, että kiusaamiseen on puututtu huonosti tai erittäin huonosti, ja tämä luku on huolestuttava. Asiaan puuttuu useimmiten opettaja, toiseksi yleisemmin toinen opiskelija. Hankalimmissa tapauksissa käytetään kuraattorin apua.

Opiskelijoiden kuuleminen ja ottaminen mukaan kiusaamisen ja syrjimyksen vastaiseen toimintaan on ensiarvoisen tärkeää. Alla heidän mielipiteitään.

13. Miten koulu voisi mielestäsi parantaa kiusaamiseen puuttumista?

Vastaajien määrä: 1436

Avoimet vastaukset: muilla tavoin, miten?

- Opettajat voisi olla tarkempia, katsoa ja huomata kun toista kiusataan, eikä antaa vain asian olla. Ottaa heti asia puheeksi ettei ole liian myöhäistä, sillä se on yleisin syy miksi kiusaaminen ei lopu
- ottamalla kiusaajat puhutteluun ja antaa varoituksia heti jos vähänkin alkaa tapahtua kiusaamista tai syrjintää.
- Puhu sille kiusaajalle ja sanoo et lopettaa
- Kovat rangaistukset kiusaamisesta, sillä jokaisen pitäisi tajuta missä raja menee sosiaalisen kanssakäymisen ja kiusaamisen suhteen.
- rasismiset opettajat pois
- Kertomalla että kiusaaminen johtuu yleensä kiusaajan heikosta itsetunnosta ja kykemättömyydestä verbaaliseen ilmaisuun tunteistaan. Jos viesti menee perille, ei kiusaajat kiusaa ainakaan niin paljon koska eivät halua vaikuttaa tyhmiltä kun kokevat tarpeelliseksi kiusata muita oman pahanolonsa vuoksi
- Opettajat hereille
- pitää tunti jolla koitetaan demonstroida miltä kiusatusta tuntuu ja kysyä miltä oppilaalta itse tuntuisi samanlainen kohtelu
- Keskustelu kiusaajan ja kiusatun kanssa sillä kyseessä voi olla myös väärinkäsitys ja suora rankaisu ei ole hyvä vaihtoehto
- puuttua heti asiaan ja ottaa yhteys vanhempiin. Tarvittaessa erotta kiusaaja koulusta
- opettamalla kommunikointitaitoja ihmisille

Yleistä viihtyvyyttä koulussa mitattiin fiilismittarilla. Tulos asteikolla 1-10 oli nyt 7,85, viime vuonna 8,3.

Jo tehdyt toimet viihtyvyyden lisäämiseksi ja kiusaamisen vähentämiseksi:

- opiskelijakunnan toimintaa on kehitetty ja talojen opiskelijakuntienhallitusten tueksi on nimetty innostunut aikuinen
- tutoropiskelijoiden koulutus toimii hyvin
- uusien opiskelijoiden ryhmäyttämiseen on panostettu
- talokohtaiset opiskeluhuvinvointiryhmät kokoontuvat ja suunnittelevat lukuvuoden yhteisöllisiä tapahtumia

Suunnitelma ja toimenpiteet:

- tietyillä aloilla ilmenevät selvät kiusaamistapaukset ohjataan kuraattorin selvitettäväksi. Ks. toimintamalli
- kysytään eri koulutalojen henkilökunnalta näkevätkö he kiusaamista
- ryhmänohjaajat käsittelevät ryhmänsä kanssa tunnilla tuloksia ja keskustelevat kiusaamisen 0-toleranssista
- kesken lukukauden tulleille opiskelijoille nimetään ”rinnalla kulkija”
- ryhmätöiden tekemisessä ja ryhmien muodostamisessa opettajia ohjeistetaan seuraamaan, ettei ketään jätetä ulkopuolelle eikä kiusata
- pyritään ryhmän ja koulutalon yhteishengen nostattamiseen lisäämällä erilaisia yhteisiä tapahtumia ja teemapäiviä
- otetaan opiskelijat paremmin mukaan haasteiden ratkaisemiseen
- jatkavien opiskelijoiden ryhmäyttämiseen osaamisalalle siirryttäessä ja kesän jälkeen kiinnitetään enemmän huomiota
- koulukiusaamisen ehkäisy, rasismien vastaisuus sekä sukupuolten ja sukupuolivähemmistöjen tasa-arvoinen kohtelu kuuluvat läpäisyperiaatteella kaikkeen opetukseen – koulutuspäälliköt viestivät asiasta opettajille
- haastavien tilanteiden ratkaisussa ja ongelmien ennaltaehkäisyssä käytettävissä on ilmapiiritunnit/opiskeluhuoltointofot/kuraattorin tunnit
- kiusaamistilannetta ja opiskeluilmapiiiriä seurataan vuosittain. Kanavia ovat kiusaamis- ja kouluterveyskyselyt, kuulemistilaisuudet ja auditoinnit
- Tärkein dokumentti kiusaamisen ehkäisyssä ja selvittelyssä on toimintamalli ja suunnitelma! Näitä päivitetään parhaillaan kuraattorien toimesta..
- Kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen on jokapäiväistä toimintaa, ja siihen osallistuu koko oppilaitoksen henkilökunta!
- mahdollisuuksien mukaan yhteisöllisessä toiminnassa hyödynnetään hankkeita ja tehdään yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa

6. Toimenpiteiden seuranta ja suunnitelman päivittäminen

Turun ammatti-instituutissa yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon, syrjinnän, häirinnän ja koulukiusaamisen ehkäisyyn liittyviä yleisiä kysymyksiä käsitellään OH-ohryssä (opiskeluhuvinvoinnin ohjausryhmä) Oh-ohry valmistelee esitykset johtoryhmälle, jos tarvitaan virallista päätöstä esim. jonkin koko ammatti- instituuttia koskevan toimenpiteen tai toimintaohjeen käyttöönotosta.

OH-ohry tekee yhteistyötä opiskelijayhdistys Taika ry:n hallituksen kanssa ja kutsuu opiskelijoita mukaan kokoukseen, tai pyytää Taika ry:ltä kirjallisia kommentteja, kun tarvitaan opiskelijoiden asiantuntijalausuntoja heitä koskevissa asioissa.

Talokohtaiset opiskeluhuvinvointiryhmät toteuttavat vuosisuunnitelmansa perusteella ennaltaehkäisevää, yhteisöllistä opiskeluhuoltoa. Oh-ohry seuraa suunnitelmien toteutumista ja edistää hyvien käytäntöjen leviämistä koulutusyksiköstä toiseen.

Koulutusyksikön opiskelijoiden palautetilaisuudessa ryhmien edustajille kerrotaan opiskelijoita koskevien kyselyjen tuloksista ja niiden perusteella sovittujen toimenpiteiden etenemisestä. Ryhmien edustajat vievät tietoa omiin ryhmiinsä ja vastaavasti tuovat koulutusyksikön johdolle tietoa ryhmänsä opetukseen ja oppimisympäristöön liittyvistä mielipiteistä ja kehittämisehdotuksista.

Tämä suunnitelma päivitetään viimeistään vuoden 2019 aikana ja sitä ennen uudistetaan tasa-arvo- ja kiusaamiskyselyn kysymykset perusteellisesti yhdessä opiskelijakunnan hallituksen kanssa.

Vuosittain seurataan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista, opiskeluilmapiiriä ja koulukiusaamisen tilannetta keräämällä tietoa suppeammasta kiusaamiskyselystä, koulu-terveyskyselystä, opiskelijoiden kuulemistilaisuuksista ja sisäisistä auditoinneista

Liite: Ohje seksuaalisen häirinnän, sukupuolen taikka sukupuolisen suuntautumisen perusteella tapahtuvat syrjinnän ja koulukiusaamisen ehkäisemiseksi

Opiskelijan oppaan ohjeet

Ohje opiskelijalle: mitä teet kun Sinua tai toveriasi kiusataan tai häiritään

Koulukiusaamista on se, kun yksi ja sama opiskelija joutuu toistuvasti ja systemaattisesti toisten tahallisen negatiivisen toiminnan kohteeksi. Koulussa tapahtuu nuorten kesken myös paljon satunnaista, milloin keneenkin opiskelijaan kohdistuvaa kiusoittelua ja hännämistä, joka on syytä erottaa koulukiusaamisesta.

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön fyysistä tai henkistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuoleen tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva häirintä on samanlaista, mutta ei-seksuaalista, ei-toivottua käytöstä.

- 1) Kerro kiusaajallesi tai häiritsijällesi, että koet hänen toimintansa kiusallisena ja kiellä jatkamasta sitä**
 - a. Ihmisten käsitys hyvän maun rajoista vaihtelee. Kiusaajasi voi luulla toimintansa viattomaksi ja hauskaksi leikiksi tai flirttailuksi.
- 2) Jos kiusaaminen tai häirintä ei heti lopu, ota yhteyttä ryhmänohjaasi tai johonkin muuhun opettajaasi. Pyydä häntä puuttumaan asiaan**
 - a. Jos häirintä tapahtuu työssäoppimispaikalla, voit olla heti yhteydessä myös työpaikan esimieheen
 - b. Jos koet kiusaamista tai häirintää jonkun opettajan taholta, ole yhteydessä hänen esimieheensä, koulutuspäällikköön, tai vaikka terveydenhoitajaan
 - c. Sinun ei tarvitse murehtia oletko heti yhteydessä juuri oikeaan aikuiseen. Kerro asiasta jollekulle ja pyydä häntä viemään asiaa eteenpäin
- 3) Mitä konkreettisemmin pystyt kiusaamisesta kertomaan, sitä konkreettisemmin siihen voidaan puuttua**
 - a. ”Työssäoppimispaikan ukot ovat ällöttäviä” -viestiin on vaikea reagoida. ”Työssäoppimispaikalla työntekijä Virtanen lähettää härskejä sähköposteja ja ehdottelee epämääräisiä treffejä, vaikka olen käskenyt hänen lopettaa” -viesti sen sijaan saa aikaan toimintaa, jonka johdosta Virtasen toiminta saadaan kuriin.
- 4) Ryhmänohjaaja tai sovittaessa muu opettaja, kuraattori tai esimies**
 - a. Keskustelee asiasta kiusatun / häirityn kanssa
 - b. Keskustelee asiasta kiusaajan / häiritsijän kanssa
 - c. Sopii kiusaamisen / häirinnän lopettamisesta
 - d. Ottaa tarvittaessa yhteyden kiusaajan kotiin
 - e. Huolehtii tilanteen seuraamisesta
 - f. Tapaus käsitetään tarvittaessa TEHO-ryhmässä

Liite: Toimintamalli kiusaamis/häirintätapausten selvittelyssä

Turun ammatti-instituutti, ammatillisen koulutuksen palvelualue

Toimintamalli kiusaamis/häirintätapausten selvittelyssä

Hyväksytty palvelualueen johtoryhmässä 7.4.2016

Ryhmänohjaaja/opettaja:

- Puuttuu kiusaamiseen/häirintään/epäasialliseen kohteluun heti. Havainnontekijä ilmoittaa kiusatun ryhmänohjaajalle epäilystä.
- Ryhmänohjaaja ottaa kuraattorin ja muun henkilökuntaan kuuluvan työparikseen selvittelyssä.
- Jos kiusaaja kuuluu henkilökuntaan, asia viedään kiusaajan lähimmälle esimiehelle käsiteltäväksi.
- Selvittelyn vaiheet
 - a) tietojen kerääminen, keskustelu kiusatun kanssa ja selvityssuunnitelman laadinta. Kuraattori ja ryhmänohjaaja keskustelevat kiusatun kanssa ja keräävät tietoa asiasta.
 - b) keskustelu kiusaajien kanssa (yksitellen)
 - c) tarvittaessa keskustelu muiden kanssa kokonaiskuvan saamiseksi tilanteesta
 - d) kiusaamisen/häirinnän lopettamisesta sovitaan(kaikki yhdessä kiusatun luvalla)
- Ryhmänohjaaja tiedottaa tapahtuneesta tarvittaessa huoltajille.
- Ryhmänohjaaja kertoo kiusaamisesta/häirinnästä muille ryhmää opettaville seurannan varmistamiseksi. Tieto tulee siirtää eteenpäin jakson vaihtuessa, mikäli asia on vielä ajankohtainen.
- Ryhmänohjaaja keskustelee asiasta kiusatun kanssa kohtuullisen ajan kuluttua.
- Jos kiusaaminen/häirintä on erityisen vakavaa tai kiusaaminen ei lopu, asia menee Teho-ryhmän käsiteltäväksi.
- Vakavissa kiusaamis- ja häirintätapauksissa otetaan yhteyttä poliisiin.
- Tarvittaessa luokassa voi pitää ilmapiiritunteja tai muuta toimintaa luokkahengen parantamiseksi.
- Toimenpiteet kirjataan, ryhmänohjaaja dokumentoi ja antaa kopion työparinaan toimineelle henkilölle säilytettäväksi